

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه شهید باهنر کرمان

دانشکده حقوق و الهیات

بخش الهیات

پایان نامه تحصیلی برای دریافت درجه کارشناسی ارشد
رشته الهیات و گرایش فقه و مبانی حقوق اسلامی

احکام شرعی و آثار حقوقی تمبر در برابر حکومت در فقه امامیه
و حقوق اساسی ایران

مؤلف:

شقایق ماکی

استاد راهنما:

دکتر عبدالرضا محمدحسین زاده

استاد مشاور:

دکتر سیده فاطمه طباطبایی

تیر ۱۴۰۰

دانشگاه شهید باهنر کرمان

دانشگاه شهید باهنر کرمان

دانشکده حقوق و الهیات

بخش الهیات

این پایان نامه با عنوان احکام شرعی و آثار حقوقی تمرد در برابر حکومت در فقه امامیه و حقوق اساسی ایران توسط خانم شقایق ماککی دانشجوی رشته الهیات و معارف گرایش فقه و مبانی حقوق اسلامی با شماره دانشجویی ۹۷۱۶۰۰۰۸ تدوین شده است و در تاریخ ..... با درجه ..... و نمره ..... مورد پذیرش هیئت محترم داوران قرار گرفت.

این پایان نامه هیچگونه مدرکی به عنوان فراغت از تحصیل دوره کارشناسی ارشد شناخته نمی شود.

عضو هیات داوران	نام و نام خانوادگی	رتبه علمی	محل خدمت	امضاء
استاد راهنما				
استاد مشاور				
داور اول				
داور دوم				

معاون آموزشی و پژوهشی دانشکده:

نماینده تحصیلات تکمیلی:

حق چاپ محفوظ و مخصوص به دانشگاه شهید باهنر کرمان است.

به نام خدا

مشور اخلاق پژوهش

با استانت از خدای بجهان و با اعتماد رانج به ایگه عالم محضر خداست و او بهواره مانظر بر اعمال ماست و به مشور انجام سایدستی پژوهش های اصل، تولید دانش جدید و بسازی زندگانی بشر، مادا نشویمان و اعصنای هیات علمی دانشگاه و پژوهشگاه های کشور:

- تمام تلاش خود را برای کشف حقیقت و حفظ حقیقت به کار خواهیم بست و از هرگونه جعل و تحریف در خفالت های علمی پرهنزی کنیم.
- حقوق پژوهشگران، پژوهیدگان (انسان، حیوان، گیاه و اشیا)، سازمان ها و سایر صاحبان حقوق را به رست می شناسیم و در خط آن می کوشیم.
- به مالکیت مادی و منوی آثار پژوهشی ارج می نسیم، برای انجام پژوهشی اصل اهامم ورزیده و از سرقت علمی و ارجاع نامناسب اجتناب می کنیم.
- ضمن پایدندی به انصاف و اجتناب از هرگونه تبعیض و تعصب، در کله خفالت های پژوهشی، رهیافتی قاده از اتخاذ خواهیم کرد.
- ضمن امانت داری، از منابع و امکانات اقتصادی انسانی و فنی موجود استفاده بهره وران خواهیم کرد.
- از اتمار خیر اخلاقی نایج پژوهش نظیر اتمار موازی، هموشان و چندکله (کله ای) پرهنزی کنیم.
- اصل محرمانه بودن و رازداری را محور تمام خفالت های پژوهشی خود قرار می دهیم.
- در هر خفالت های پژوهشی به منافع ملی توجه کرده و برای تحق آن می کوشیم.
- خویش را ملزم به رعایت کله بهارهای علمی رته خود، قوانین و مقررات، سیاست های حرفه ای، سازمانی، دولتی و راهبردهای ملی در هر مرال پژوهشی می دانیم.
- رعایت اصول اخلاق در پژوهش را اقدامی فرهگی می دانیم و به مشور بالندگی این فرهنگ، به ترویج و اشاعه ی آن در جامعه اهامم می ورزیم.

دانشگاه شهید باهنر کرمان

تعهدنامه

اینجانب شقایق ماککی به شماره دانشجویی ۹۷۱۶۰۰۰۸ دانشجوی مقطع کارشناسی ارشد رشته الهیات گرایش فقه و مبانی حقوق اسلامی دانشکده حقوق دانشگاه شهید باهنر کرمان نویسنده پایان نامه با عنوان احکام شرعی و آثار حقوقی ترمرد در برابر حکومت در فقه امامیه و حقوق اساسی ایران تحت راهنمایی دکتر عبدالرضا محمد حسین زاده تأیید می‌کنم که این پایان نامه نتیجه پژوهش اینجانب می‌باشد و در عین حال که موضوع آن تکراری نیست، در صورت استفاده از منابع دیگران، نشانی دقیق و مشخصات کامل آن درج شده است. همچنین موارد زیر را نیز تعهد می‌کنم:

- ۱- برای انتشار تمام یا قسمتی از داده‌ها یا دستاوردهای پایان نامه خود در مجامع و رسانه‌های علمی اعم از همایش‌ها و مجلات داخلی و خارجی به صورت مقاله، کتاب، ثبت اختراع و .... به صورت مکتوب یا غیرمکتوب، با کسب مجوز از دانشگاه شهید باهنر کرمان و استاد (ان) راهنما اقدام نمایم.
  - ۲- از درج اسامی افراد خارج از کمیته پایان نامه در جمع نویسندگان مقاله‌های مستخرج از پایان نامه، بدون مجوز استاد (ان) راهنما اجتناب نمایم و اسامی افراد کمیته پایان نامه را در جمع نویسندگان مقاله درج نمایم.
  - ۳- از درج نشانی یا وابستگی کاری (affiliation) نویسندگان سازمان‌های دیگر (غیر از دانشگاه شهید باهنر کرمان) در مقاله‌های مستخرج از پایان نامه بدون تأیید استاد (ان) راهنما اجتناب نمایم.^۱
  - ۴- کلیه ضوابط و اصول اخلاقی مربوط به استفاده از موجودات زنده یا بافتهای آنها را برای انجام پایان نامه رعایت نمایم.
  - ۵- در صورت اثبات تخلف (در هر زمان) مدرک تحصیلی صادر شده توسط دانشگاه شهید باهنر کرمان از درجه اعتبار ساقط و اینجانب هیچ گونه ادعایی نخواهم داشت.
- کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر (مقالات مستخرج، برنامه‌های رایانه‌ای، نرم افزارها و تجهیزات ساخته شده) مطابق با آیین نامه مالکیت فکری، متعلق به دانشگاه شهید باهنر کرمان است و بدون اخذ اجازه کتبی از دانشگاه قابل واگذاری به شخص ثالث نیست. همچنین استفاده از اطلاعات و نتایج این پایان نامه بدون ذکر مرجع مجاز نمی‌باشد. چنانچه مبادرت به عملی خلاف این تعهدنامه محرز گردد، دانشگاه شهید باهنر کرمان در هر زمان و به هر نحو مقتضی حق هر گونه اقدام قانونی را در استیفای حقوق خود دارد.

نام و نام خانوادگی: دانشجو شقایق ماککی

امضا و تاریخ:

^۱ آنها آدرس مورد قبول برای دانشگاه به این صورت می‌باشد:

Shahid Bahonar University of Kerman, Kerman, Iran.

نام و آدرس واحدهای دانشگاه در تولیدات علمی محققان دانشگاه به تشخیص بخش و دانشکده به شرح زیر می‌باشد:

Department of ....., Faculty of ..... Shahid Bahonar University of Kerman, Kerman, Iran.

آدرس صحیح جهت درج در مقالات و سایر تولیدات علمی فارسی:

گروه (بخش) ....., دانشکده ....., دانشگاه شهید باهنر کرمان، کرمان، ایران.

تقدیم به:

خدای خوبم که به من فرصت زندگی داد و به ساحت پاک آن منجی سبز پوش حضرت مهدی (عج) ، که جهان سالها در انتظار رویتش لحظه ها را سپری می کند و به روح مطهر امام خمینی (ره) ، شهدای انقلاب اسلامی و شهدای مدافع حرم و رهبر فرزانه ی کشورم.

و

پدر و مادرم که نه می توانم موهایشان را که در راه عزت من سفید شد، سیاه کنم و نه برای دستهای پینه بسته شان که ثمره تلاش برای افتخار من است، مرهمی دارم. پس پروردگارا توفیقم ده که هر لحظه شکر گذارشان باشم و ثانیه های عمرم را در عصای دست بودنشان بگذارم.

و

تشکر و قدردانی:

سپاس خدای یکتا را که هر چه هست از اوست، سپاس او را که بی نام و یادش نمی توان آغاز کرد و به پایان برد بر خود فرض می دانم که تا از زحمات و راهنمایی ها و ارشادات اساتید ارجمند دکتر عبدالرضا محمد حسین زاده که در نگارش پایان نامه از راهنمایی ایشان برخوردار شدم و دکتر سیده فاطمه طباطبایی که مشاوره پایان نامه را بر عهده گرفتند تشکر و قدردانی کنم و همچنین تمام کسانی که در تدوین پایان نامه یاری ام کردند به خصوص پدر و مادر مهربانم.

چکیده

با استقرار نظم و انضباط اجتماعی و تثبیت حاکمیت حداقل یکی از بهترین و اساسی ترین ارکان گردش امور و نظام معاش و رشد و کمال افراد یک جامعه فراهم گردیده و در پرتو آن می توان به سوی اهداف اجتماعی حرکت نمود و در سایه آن در جست و جوی سعادت و کمال دنیایی و اخروی به سیر و تلاش ادامه داد. لکن به هر صورت و به دلایل گوناگون مواردی پیش می آید که افراد جامعه از انقیاد و فرمانبرداری از حاکمیت سرباز زده. یکی از ابعادی که شانس بررسی و تحلیل کمتری داشته، مسئله "تمرد از احکام حکومتی در فقه امامیه و قانون اساسی است". در اغلب موارد تمرد با آشوب و درگیری همراه بوده و عواقب وخیم آن بطور مستقیم و غیر مستقیم متوجه افراد جامعه و امنیت عمومی خواهد بود پس باید تمام احکام شرعی تمرد و همچنین آثار حقوقی و مجازات های پیش بینی شده در قانون مجازات اسلامی حفظ و اقتدار نظام و امنیت عمومی کشور بیان شود و هدف از پژوهش حاضر نیز همین است. این پژوهش به شیوه‌ی توصیفی و تحلیلی و مبنی بر مطالعات کتابخانه‌ای به انجام رسیده است و به این چنین نتایجی می‌رسد که از نظر وضعی باغی با مسئولیت‌های کیفری روبرو می‌گردد و هر گونه ایجاد اختلال در نظام حرام و حفظ نظام واجب است و از نظر قانون اساسی ایران نیز که منبعث از فقه امامیه می‌باشد، مسئولیت‌های کیفری باغی و تمرد از احکام حکومت اسلامی را قتل تعیین نموده و تحت شرایطی حبس تعزیری اعلام کرده است. با توجه به ماده ۲۸۷ گروهی که در برابر اساس نظام جمهوری اسلامی ایران، قیام مسلحانه کند باغی محسوب و در صورت استفاده از سلاح، اعضای آن به مجازات اعدام محکوم می‌گردند و با توجه به ماده ۲۸۸ هرگاه اعضای گروه باغی قبل از درگیری و استفاده از سلاح دستگیر شوند، چنانچه سازمان و مرکزیت آن وجود داشته باشد به حبس تعزیری درجه سه و در صورتی که سازمان و مرکزیت آن از بین رفته باشد به حبس تعزیری درجه پنج محکوم می‌شوند.

واژگان کلیدی: فقه امامیه، حقوق اساسی، احکام شرعی، آثار حقوقی، تمبرد

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
فصل اول	۱
کلیات و مفاهیم	۱
۱-۱- مقدمه	۲
۱-۲- بیان مسئله	۲
۱-۳- هدف های تحقیق	۴
۱-۳-۱- هدف اصلی	۴
۱-۳-۲- اهداف فرعی	۵
۱-۴- ضرورت انجام تحقیق	۵
۱-۵- استفاده کنندگان از نتایج تحقیق	۶
۱-۶- روش تحقیق	۶
۱-۷- سؤالات تحقیق	۷
۱-۷-۱- سؤال اصلی	۷
۱-۷-۲- سؤالات فرعی	۷
۱- سؤال اصلی	۷
۲- سؤالات فرعی	۷
۱-۸- تعریف مفاهیم	۸
۱-۸-۱- فقه	۸

- ۸-۱-۲- امامیه ۸
- ۸-۱-۳- تمرد ۸
- ۸-۱-۴- احکام شرعی ۹
- ۸-۱-۵- شرعی ۹
- ۸-۱-۶- حقوق اساسی ۹
- ۸-۱-۷- اساسی ۱۰
- ۸-۱-۸- آثار حقوقی ۱۰
- ۹-۱- پیشینه تحقیق ۱۰
- ۱۰-۱- جنبه جدید بودن و نوآوری در تحقیق ۱۳
- ۱۱-۱- نوع تحقیق براساس طرح تحقیق واهداف تحقیق ۱۴
- ۱۱-۱- شیوه های جمع آوری داده ها ۱۴
- ۱۱-۲- ابزارهای تحقیق ۱۴
- ۱۲-۱- سازماندهی پژوهش ۱۴
- فصل دوم..... ۱۵**
- احکام شرعی تمرد در برابر حکومت در فقه امامیه ۱۵**
- ۱-۲- مقدمه ۱۶
- ۲-۲- تعریف لغوی بغی ۱۷
- ۳-۲- مفهوم بغی در اصطلاح فقهی ۲۱
- ۴-۲- تمایز مفهومی بغی از اصطلاحات مشابه ۲۵

- ۲۵..... ۲-۴-۱- محاربه
- ۲۷..... ۲-۴-۲- افساد فی الارض
- ۲۸..... ۲-۴-۳- نسبت بین محاربه و افساد فی الارض
- ۳۰..... ۲-۵-۵- احکام مقابله با گروه باغی
- ۳۰..... ۲-۵-۱- احکام دفاعی
- ۳۰..... ۲-۵-۲- مذاکره و ارشاد
- ۳۱..... ۲-۵-۳- قتال و جهاد با اهل بغی
- ۳۱..... ۲-۵-۳-۱- باغیان فاقد تشکیلات
- ۳۲..... ۲-۵-۳-۲- باغیان دارای تشکیلات
- ۳۲..... ۲-۶-۱- احکام کیفری جرم بغی
- ۳۳..... ۲-۷-۱- شروط تحقق موضوع بغی
- ۳۳..... ۲-۷-۱- شوکت و عظمت
- ۳۳..... ۲-۷-۲- خروج از قبضه حکومت
- ۳۴..... ۲-۷-۳- توجیه سائغ
- ۳۴..... ۲-۸-۱- وجوب جهاد با باغیان
- ۳۵..... ۲-۹-۱- ادله وجوب قتال با باغیان
- ۳۵..... ۲-۹-۱- آیات
- ۳۶..... ۲-۹-۲- روایات
- ۳۷..... ۲-۹-۳- سیره حضرت علی (ع)

- ۳۸..... ۲-۹-۴- عقل
- ۳۸..... ۲-۱۰-۱- احکام جهاد با باغیان
- ۳۹..... ۲-۱۰-۱- بازگشت باغیان به حق
- ۴۱..... ۲-۱۰-۲- اصرار بر جنگ
- ۴۱..... ۲-۱۰-۳- حکم کشتن باغیان
- ۴۲..... ۲-۱۰-۴- لزوم مقابله با حيله های باغیان
- ۴۲..... ۲-۱۰-۵- حکم دریافت وثیقه از باغیان
- ۴۳..... ۲-۱۰-۶- حکم سپر جنگی
- ۴۳..... ۲-۱۰-۷- بی اعتباری قراردادهای باغیان
- ۴۴..... ۲-۱۰-۷-۱- کافران حربی
- ۴۵..... ۲-۱۰-۷-۲- اهل ذمه
- ۴۶..... ۲-۱۰-۷-۳- مستامین
- ۴۶..... ۲-۱۱-۱- حکم فرار اهل بغی
- ۴۷..... ۲-۱۲-۱- اسیران اهل بغی
- ۴۸..... ۲-۱۳-۱- اموال اهل بغی
- ۴۹..... ۲-۱۴-۱- کشته های اهل عدل و باغیان
- ۴۹..... ۲-۱۵-۱- پیروزی باغیان
- ۵۰..... ۲-۱۵-۱- نصب قاضی و اعمال قضاوت

- ۲-۱۵-۲- مالیات شرعی ۵۰
- ۲-۱۵-۳- اقامه حدود ۵۰
- ۲-۱۵-۴- شهادت دادن اهل بغی ۵۱
- ۲-۱۶-۱- تمرد در دولت جور ۵۱
- ۲-۱۷-۱- مراحل تمرد ۵۲
- ۲-۱۷-۱- انکار و امتناع ۵۲
- ۲-۱۷-۲- قیام و مبارزه ۵۳
- ۲-۱۸-۱- تمرد در دولت حق ۵۴
- ۲-۲۰-۲- تمرد و تمیز آن از بعضی عناوین مشابه ۵۶
- ۲-۲۱-۲- جمع بندی فصل ۵۸
- فصل سوم: ۶۱**
- آثار حقوقی تمرد در برابر حکومت در حقوق اساسی ایران ۶۱**
- ۳-۱- مقدمه ۶۲
- ۳-۲- تمرد ۶۴
- ۳-۳- عناصر تمرد ۶۵
- ۳-۳-۱- عنصر مادی ۶۵
- ۳-۳-۲- عنصر معنوی ۶۷
- ۳-۳-۳- عنصر قانونی ۶۷
- ۳-۴- تمرد از دستور ۶۷

۳-۵- انواع تمرد ۶۸

۳-۶- شرایط تحقق جرم تمرد ۶۸

۳-۷- مجازات تمرد در قانون ۷۲

۳-۸- نحوه اثبات جرم تمرد نسبت به مامور دولت ۷۳

۳-۹- تمرد از حکومت در قانون اساسی ۷۴

۳-۱۰- مرزبندی میان جرم انگاری های تمرد ۷۸

۳-۱۱- جمع بندی فصل ۸۷

نتیجه گیری ۹۱

پیشنهادات ۹۳

منابع و مآخذ ۹۴

فصل اول

کلیات و مفاهیم

۱-۱- مقدمه

نگاهی به مجموعه معارف اسلامی به ویژه احکام و قوانین فقهی، نشان می دهد که عمده آن، اجتماعی و برای اداره جامعه بشری طراحی شده است؛ از این رو اکثر قوانین و مقررات اسلامی تنها در سایه برپایی حکومت دینی قابلیت اجرا دارد و بدون آن، بلا استفاده و معطل خواهد ماند؛ از این روست که مقوله حکومت و نظام دینی، جایگاه ویژه ایی در اسلام دارد و به تبع آن، حفظ و حراست از نظام اسلامی و دفاع از آن در مقابل تهدیدات دشمنان نیز جایگاهی مهم در آموزه های اسلام دارد. اهمیت مقوله (بغی) در فقه نیز از اینجا ناشی می شود که یکی از مهمترین موارد تهدید نظام اسلامی به شمار می رود که ایستادگی در مقابل آن واجب می گردد بنابراین هدف اصلی پژوهش حاضر پاسخ دادن به این پرسش اصلی است که بغی چیست و احکام آن کدام است؟ از این رو در جهت پاسخ دادن به این پرسش، سعی شده، ابعاد موضوع، از جمله مفهوم بغی، زمینه ها و احکام بازدارنده بغی، شرایط و شیوه های مقابله با باغیان و احکام شرعی و آثار حقوقی آن در فقه امامیه و حقوق اساسی ایران، بررسی و تبیین گردد.

۱-۲- بیان مسئله

اسلام، حفظ نظام را یک واجب شرعی موکد قلمداد کرده میفرماید: همانا احکام الهی از احکام مربوط به امور مالی یا احکام سیاسی یا احکام حقوقی، نسخ نمی شود و تا روز قیامت باقی است و این امر دلیلی برای ضرورت تشکیل حکومت و ولایت است. حکومت و ولایتی که به وسیله آن سیادت قوانین الهی تضمین شود و اجرای این احکام را بر عهده گیرد. اجرای احکام الهی ممکن نخواهد بود مگر در سایه تاسیس حکومت در غیر این صورت هرج و مرج پیش خواهد آمد. علاوه بر اینکه حفظ نظام از واجبات مورد تاکید و اختلال امور مسلمانان از امور مبغوض و ناپسند شرع است و این دو محقق نمیشود، مگر به

وسیله والی و حکومت. مضافاً اینکه حفظ کیان مسلمین از تهاجم دشمن و حفظ بلد مسلمانان از غلبه سرکشها عقلاً و شرعاً واجب است و این همه ممکن نیست مگر به تشکیل حکومت (موسوی خمینی، کتاب البیع، ص ۳۹۶).

این مطلب در مورد ضرورت حفظ حکومت نظام سیاسی به منظور حفظ نظام به معنای عام نیز، دلالت می کند. بر این اساس، اصول اجرای احکام اسلامی و حفظ ثغور مسلمین از تهاجم دشمن بدون تشکیل حکومت امکانپذیر نیست. از آثار حکم و جوب حفظ نظام با سایر مصالح، این مصلحت که از اهمیت برتری برخوردار است، مقدم داشته میشود. به اندازه‌های که حتی اگر با اجرای فروع دینی در تزامن باشد، بر آنها مقدم می‌شود.

به این ترتیب بر همگان روشن است که با استقرار نظم و انضباط اجتماعی و تثبیت حاکمیت حداقل یکی از بهترین و اساسی ترین ارکان گردش امور و نظام معاش و رشد و کمال افراد یک جامعه فراهم گردیده و در پرتوی آن می توان به سوی اهداف اجتماع حرکت نمود و در سایه آن در جست و جوی سعادت و کمال دنیایی و اخروی به سیر و تلاش ادامه داد. لکن به هر صورت و به دلایل گوناگون مواردی پیش می آید که افراد جامعه از انقیاد و فرمانبرداری از حاکمیت سر باز زده و بنای سرکشی و تمرد را در پیش می گیرند. مفهوم جرم سیاسی قدمتی به تاریخ وجود حکومتها دارد مسلم است که اولین شرط ممنوعیت و نامشروع بودن یک عمل، اعم از آنکه از آن تعبیر به جرم یا گناه شود، آن است که قانون گذار یا شارع آنرا صریحاً ممنوع و غیرمجاز اعلام نماید. بقی از جمله اعمال ممنوعه ای است که در قرآن و هم در روایات و احادیث معصومین و هم در آرا و نظرات فقهای اسلامی بدان اشاره شده است و احکام آن بیان گردیده است، بر اندازی از واژه های رایج در ادبیات سیاسی و حقوقی و به معنای نیل یا تلاش برای نیل به سلطه سیاسی از طریق راههای غیر قانونی و به کار گیری نیروی مسلح یا ساقط کردن غیر قانونی

دولت با زور و قدرت نظامی و به وسیله یک نفر دیکتاتور می باشد. منظور از بغی، ناپسند، تجاوز از حق و باطل که همراه با طلب است، می باشد یعنی طلب توأم با تجاوز و در متون اسلامی به عنوان رفتاری علیه حکومت مستقر اسلامی استعمال شده است که جرم بر اندازی از جرایم عمدی و علیه امنیت کشور به حساب می آید. این پژوهش در صدد است تا احکام شرعی این گونه رفتار رعایای حکومت را در فقه امامیه واکاوی نماید. البته نظر به اینکه فرق (تمرد و سرکشی و بنای نا فرمانی) در دو سیستم دو حکومتی قابل فرض است، قهراً احکام شرعی و همینطور آثار حقوقی آن نیز از نظر حقوق ایران متفاوت خواهد آمد، تمرد در دو نوع حکومت قابل بحث است صورت اول: حکومت مستقر با حاکمیت غیر اسلامی میباشد. صورت دوم: حکومت مستقر با حاکمیت اسلامی مانند جمهوری اسلامی است که قاعده تمرد از نظام اسلامی تحت عنوانی چون (بغی) مورد بررسی قرار میگیرد لکن در غیر آن ضرورت می تواند عناوین دیگری به خود گرفته و به تبع احکام خاص خود را بپذیرد. (تمرد از حکومت) در هر فرض احکام شرعی و آثار حقوقی خود را دارد که پژوهش حاضر در حال تلاش است با نظر به منابع اصیل فقه امامیه و مجموعه حقوق اساسی و مدنی و جزایی ایران ابعاد مختلف آن را روشن سازد.

۱-۳- هدف های تحقیق

این تحقیق اهدافی به شرح ذیل را دنبال می کند:

۱-۳-۱- هدف اصلی

در تلاش هستیم که بدانیم حکم احکام شرعی و آثار حقوقی تمرد در برابر حکومت در فقه امامیه و حقوق اساسی ایران چه می باشد.

۱-۳-۲- اهداف فرعی

۱. تبیین احکام شرعی و آثار حقوقی تمرد در برابر حکومت در فقه امامیه.
۲. تبیین احکام شرعی و آثار حقوقی تمرد در برابر حکومت در حقوق اساسی ایران.

۱-۴- ضرورت انجام تحقیق

در اهمیت پژوهش حاضر میتوان گفت: در اغلب موارد تمرد با آشوب و درگیری همراه بوده و عواقب وخیم آن بطور مستقیم و غیرمستقیم متوجه افراد جامعه و امنیت عمومی خواهد بود پس باید تمام احکام شرعی تمرد و همچنین آثار حقوقی و مجازاتها پیش بینی شده در قانون مجازات اسلامی حفظ و اقتدار نظام و امنیت عمومی کشور بیان شود و هدف از پژوهش حاضر نیز همین است. با توجه به بررسیهای انجام شده، پایان نامه ها، کتب، مقاله ها هیچ پژوهشی، به طور مستقل به احکام شرعی و آثار حقوقی تمرد از حکومت در فقه امامیه و حقوق اساسی ایران پرداخته باشد، یافت نشده اگرچه پژوهشهای متعددی در زمینه تمرد از فرامین الهی، تمرد از مأموران دولتی، بغی فقهی و قانونی مورد بررسی قرار گرفته است. لذا، از ملزومات پیشرفت هر جامعه و نظام سیاسی، امنیت روانی است امروزه امنیت ملی و بین المللی به واسطه بسیاری از عوامل از جمله اقدامات تروریستی، نسل کشی و ... مورد تهدید قرار می گیرد از جمله رفتارها و جرایم ناقض امنیت که از دیر باز حکومت اسلامی یا نظام سیاسی با آن مواجه بوده و هست و در شریعت اسلام مورد توجه قرار گرفته است (بغی) می باشد. منبع و ماخذ انتخاب عنوان بغی آیه ۹ سوره حجرات است که بر اساس آن و جهت تامین امنیت سیاسی و مبارزه با معاندین در فقه اسلامی جرم محسوب می شود. قانون گذار جمهوری اسلامی ایران جهت اجرای عدالت و حفظ امنیت سیاسی قیام علیه نظام اسلامی را تحت عنوان بغی جرم انگاری کرده است. فقها عنوان بغی و تمرد را معادل جرم سیاسی میدانند، اما قانون گذار